

עבודה זרה כ

עניין: מעלות רבי פנחס בן יאיר
מהרש"א ח"א

לדי חסידות ולזה נחמין ר' פנחס שחש כן " מדרגות נמעלות המדות כי כן הוא מודמוי ית' ב"ה כמאמר ספר יצירה עשר ולא פחות כו' ועשרה מדרגות יש במלאכי רוחות ולזה אמר כי התורה היא ראשית דרכי ה' ומודמוי יתבנך ב"ה לנא ממנה צהדרגה ממעלה למעלה עד מעלה העשירית העליונה ולזה אמר תורה מביאה יידי זהירות שהן אזהרות שבה וסיפר המדרגות ממעלה למעלה מתחלת קומו בנקר וכל מעשה היום עד שכתו גלילה ומתוך זהירות שאלם נזהר בזהירות ומלות המורה מביא לדי זריות נחלת היום נעמדו בנקר שיקום בזריות ולא יהיה עלל בקומו ואמר כי זריות מביאה יידי נקיות שהוא נקיות הגוף ונקיות ידים שחרית כי המאחר לקום נשחרית מתוך שהוא נזהר אחר כך לקום ולילך לבהכ"נ אינו יכול לנקות גופו ולא לטוול ידיו יפה וע"ו

נטילה ושיבתא שורה נפת שנגע בו גלל נטילה א: ואמר נקיות מביא יידי פרישות. היא התפלה ע"ש ד' וכפיו פרושות השמים כמו שפרש"י שיהיה האדם פרוש מכל עסקיו בשעת תפלה כמ"ש ח' נחסידיס הראשונים שהיו שוהין שעה אחת ונלשון הזה

פרישות מביאה יידי ביהרה. הוא עיון המורה שצריך האדם לטהר עצמו ללמוד תורה כמ"ש ב' יראת ה' היא טהורה ואמרו א' זה הנושא אשה ואח"כ לומד תורה שהוא טהור ממקרה לילה שהוא טומאת רוחין ושדן ואמרו אסור ללמוד במטואות המטונפות אפילו ע"י הרהור וכו' וע"ו אמר פרישות שהיא התפלה מביא לדי למוד תורה בטהרה וכמ"ש ד' כל היוצא מזהכ"נ ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה וזכה ומקבל פני שכינה שנאמר ילכו מחיל אל חיל גו' וזהו שדקדק לומר ועוסק בתורה אחר שנכנס לבית המדרש דבהליכתו לא יעסוק לעיין בתורה משום הליכתו במטואות מטונפות

ואמר ביהרה מביאה יידי קדושה. והיא הסעודה שצריך האדם לקדם בנאמנותו דין כתיב באסורי מאכלות טו' והתקדשתם והייתם קדושים וגו' וס"פ אלו דברים י"ו דרשין ליה נקדושת הסעודה והתקדשתם אלו מים הראשונים שצריך האדם לאכול חוליו בקדושה על טהרת תרומה ורמזו בזה קדם עצמן נמותר לך ולא אמרו נמותר סתם שכוננו בו קדם עצמן נמותר לך ואסור לאחרים כגון לכהנים אבל המותר לכל אין לאדם לאסור על עצמו וי"ש טהרה שהוא לימוד תורה בטהרה כמ"ש מביאה לדי קדושה דסעודה מ"ח הוא אחר לימוד תורה בשעת חמישית: ואמר קדושה מביאה יידי ענוה. שיהא אדם נוח לצריות לאחר סעודתו בעת שיעסקו עמיהם בדבר ארץ כי ע"י אכילה אפשר שיגאח האדם כמ"ש י"ח פן תשבע ורם לבגד וגו' ט"ו מרעיהם וישענו וירם לבס וגו' והמקדש עצמו מן המומות והיה נכנע ולא יתגאה כמ"ש כ' ואותי השלכת אחרי גוף אחר שנתגאה זה וכו': ואמר ענוה מביאה יידי יראת חטא. הוא הענין בכל היום נמשא ומתנו עם חמירו וכן בשאר מעשיו בינו לשמים שהוא ירא מלחטוא שזה מביא לו הענוה שקדומת שהוא נכנע לפני צוראו ומביאה לדי יראת חטא כי הגאווה אמרו בה כפ"ק דסוטה בא' כאלו כפר בעיקר שאין כאן יראת שמים ואחר כל המעשים שציוס ממדרגה למדרגה שזכר אמר שמירתא חטא בא לדי חסידות שהיא המעלה העליונה המביאה לדי רוח הקודש וכמ"ש נמעשה היראים והחסידים כמו רבינו הקדוש ודורו והחסידות הוא שאחר כל המעשים שזכר מחשב עם נפשו גלילה על כל מעשיו שעשה ביום הן לזכות הן לחובה גס שהוא מוחל לכל מי שפגע נגדו ביום כמו שזכר בן נחסידיס ואחר כל זה מקבל עליו עול יחוד ומלכות שמים נק"ש של לילה והוא מכלל חסידות כמ"ש בברכות כ"ב יעלו חסידים כצדור ירנו על משכבותם וחרב פיפיות בידם וגו' זו קריאת שמע של לילה: ואמר חסידות מביאה יידי רוח הקודש. כי על ידי הק"ש שהוא החרב פיפיות שאין מקום לרוח הטומאה לשלוט בהם בשום דבר רק רוח הקודש בא עליהם גלילה ואמרו שם שמרה נפשי כי חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישינו עד ג' שעות ואני חות לילה וגו' הרי שזה מכלל החסידות והוא מייחס שם שנאמר אז דברת בחזון לחסידין: ואמר רוח הקודש מביאה יידי תחיית הבותים. שהקב"ה מחזיר לו נשמתו בנקר וס"ל כאלו הוא תחיית המתים וממנו לאליהו שהיא המעלה העליונה צעיון וסמן כל מדרגות אלו על פסוק ונשמרת מכל דבר רע לפי שאמר מתוך שפוסק בתורה שהוא דבור הטוב ואינו עוסק בדברים נטלים ונטול פה הוא בא צהדרגה מלמוד המורה ממעלה למעלה עד רוח הקדש גלילה בשניה אמר הכתוב בפרק זה שאלם אינו עוסק בדברי תורה רק בדברים נטלים ונטול עם חמירו ביום שהוא הדבור הידע יבא לדי הרהור גלילה ומציא עליו רוח הטומאה וקרי הפך שמציא עליו דבור המורה את רוח הקודש וק"ל:

מסילת ישרים פכ"ו

ויתראת עמה ההפך שביין הטהור לקדוש. הטהור — מעשיו החקריים אינם לו אלא הכרחיים, והוא עצמו אינו מתבונן בהם אלא על צד ההקדש, ונמצא שעל ידי זה יוצאים מסוג הרע שבחמירות ונשואים טהורים, אך לכלל קדושה לא באו, כי אלו היה אפשר בלחם, כבר היה יותר טוב. אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו ונפשו מתהלכת בין המשפלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו קאלו הוא מתהלך לפני ה' באצות החיים עורנו פה בעולם הזה. והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן, כמקדש וכמזבח, וכמאמץ וזרונם לבקרה (בראשית רבה כו, א): ויניח מעליו אלהים" (בראשית לו, א): — האבות הן הן המקדש! וכן אמרו: הצדיקים הן הן המקדש! כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש. ומעשה המאכל שהם אוכלים הוא כקדש שעולה על גבי האש, כי יראי הוא שהיה נחשב לעליו גדול אל אותם הדברים שהיו עולים על גבי המזבח, כיון שהיו נקברים לפני השכינה, וכל כך יתרון היה להם בזה עד שהיה כל מינם מתבונן בכל העולם, וכמאמץ וזרונם לבקרה במקדש — הן המאכל והמשתה שהאיש הקדוש אוכל, עליו הוא למאכל ההוא ולמשתה ההוא, קאלו נקרב על גבי המזבח מקדש.

והוא הענין שאמרו עליו וזרונם לבקרה (כתובות קה, א): כל המביא דורון לתלמידים קאלו הקרוב בבורים. וכן אמרו (יומא עא, א): וימלא גרונם של תלמידים חכמים וזו במקום נסכים. ואין הדבר הזה שיהיה התלמידים חכמים להוסיף אחרי האכילה והשתיה, חס ושלום, שיקרא גרונם כמלעט את הברכה, אלא הענין הוא לפי הפניה שצריך, כי התלמידים חכמים הקדושים בדרבניהם ובכל מעשיהם הנה הם מקדש במקדש ובמזבח, מפני שהשכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש מקדש, והנה הנקרב להם כנקרב על גבי המזבח, ומלוי גרונם תחת מלוי הספלים. ועל דרך זה כל תשמיש שישימשו מדברי העולם, אחרי היותם כבר דבורים לקדושתו ויתברך, הנה עליו ויתרון הוא לדרך ההוא שנקב להיות תשמיש לצדיק. ובקר הכיור וזרונם לבקרה בענין אגני המקום שלקח יצחק וישם קראשיתו (חולין צא, ב): אמר רבי יצחק: מלמד שנתקבצו כלן ויהיה כל אחת ואחת: עלי יצית צדיק ראשו!

כלל של דבר: ענין הקדושה הוא שהיה האדם דבק בלך באלהיו, עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפיר ולא יזוז ממנו ויתברך, עד שיתר: יתעלה הדברים הנשמיים אשר ישמשו לאחד מתשמישי בפה שהוא משתמש בהם, ממה שצדד הוא מדבקתו ומעלתו בהשתמשו מדברים גשמיים. ואמנם זה בהיות שכלו ודעתו

רבי צדוק הכהן
ישראל קדושים אות ג-ד

א] וידעתי נוסחתנו בכאן אפשר לקיימה שפיר, והירושלמי שהקים קדושה כונתה לאתחלתא דקדושה, והוא הפרישות שבתלמודין במקומה. ודבר זה אין כבד כל כך על הגוף, שביד האדם לשלוט על יצרו ולבלום תאוותיו כרצונו. אבל הקדושה שבתלמודין, השנויה באחרונה, שאי אפשר לבוא לה אלא בסוף כל המדרגות, הוא ענין אחר. ונראה לי דהירושלמי קרי לזו חסידות, דאין כונתו בה לחסידות דתלמודין, שהכונה בו לחסידות המורגל בכל מקום, דרוצה לומר המחמיר על עצמו בדבר המותר על פי הדין. והנה זה כמו הפרישות מן המותר, אלא שזה רק בעניני תאות ובשב ואל תעשה, והחסידות בכל ענינים ובקום ועשה גם כן. והירושלמי כייל תרוייהו בקדושה, שהוא לקדש עצמו לפרוש ולהחמיר על עצמו בדבר המותר, והחסידות שנה באחרונה.

ד] וכפי הגירסא בירושלמי שבת וכן הוא ברי"ף בעבודה זרה חסידות אחר רוח הקודש, על כן ונתתי רוחי בכם - היינו חסידות, כמו שכתב הר"ן שם, צריך לומר דדבר זה אינו אלא על ידי מה שהקב"ה נותן רוחו בו, וזהו עצמו שלמות הקדושה מה שמקדשין אותו מלמעלה. ותלמודין חשיב רק המדרגות שביד האדם להשיג בהשתדלותו. וזה מה שהש"י נותן הוא שלמות החסידות הגדולה מכולן, שזוכין לה בעלי רוח הקודש. וכדור המלך ע"ה, רבן של בעלי רוח הקודש, דקרי לנפשיה חסיד כמו שאמרו ברכות ד' א' זכה להיות לבו חלל בקרבו, שלא שלט בו יצר הרע, כמו שאמרו בעבודה זרה ד' סוף עמוד ב', ודבר זה אינו אלא על ידי שהקב"ה עוזרו, כמו שאמרו

א] אבל הקדושה המוזכר בתלמודין הוא החסידות דירושלמי (שקלים), שפירש הר"ן שם (בע"ז) דכל מעשיו לשם שמים. ובסוף קידושין פ"ב ריש עמוד א' איתא הכל לשם שמים, לענין שאין צריך כל כך הגדרה מעורה לענין שימוש שם. והכונה דמי שכל מעשיו לשם שמים אינו צריך כל כך פרישות מן המותר, שהוא רק מפחד היצר. וכן אמרו בקידושין ל' ב' לענין